

Remissvar över betänkandet Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)

Sammanfattning

Vi instämmer i förslaget att formulera samverkan mellan stat, regioner och kommuner inom kulturområdet för att bidra till ett rikt och varierat kulturliv i hela landet.

För att detta ska fungera när föreställningar och evenemang inte kan genomföras på plats – vilket är det normala – ska det finnas ett skyddat digitalt Kulturnät som binder samman scener, samlingslokaler och andra spel och publikplatser.

Detta nationella Kulturnät har staten genom Vetenskapsrådets nationella nät Sunet.

Regioner och kommuner har samma existerande förutsättningar att bära kulturen ända fram.

Detta har kommunicerats till kommittén vid några tillfällen

Behov

Kultur i många former har idag begränsad möjlighet att nå ut i hela landet – speciellt landsbygden.

Det kan vara teater, kulturskola, konserter, konst på bio, körsång – både som repetition och distribuerad upplevelse.

Det är viktigt att man behåller den fysiska upplevelsen som grund – men använder digitalt, dubbelriktad och musicerbart utbud som ett mycket bra komplement.

Musicerbart innebär att kulturskolan kan ha samspel på 30-40 mils avstånd mellan lärare och elever.

Teater/ konserter kan upplevas som att man är i samma lokal på längre avstånd – kanske 75-100mil.

Lösning

De resurser som behövs finns redan genom Sunet, regionala nät och lokala fibernät. Sunets unika datanät, identitetsinfrastruktur och tjänster möjliggör nationell och global samverkan för svensk forskning, högre utbildning och kultur på ett säkert, enkelt och tillgängligt sätt. Man har alltså redan Kultur i sin inriktning.

Ekonomi blir god eftersom man i de allra flesta fall inte behöver komplettera med nya fibrer utan kan samexistera i redan byggda och finansierade anslutningar. Det som behövs är kompletterande aktiv utrustning.

Exempel

Riksteatern har genomfört ett antal projekt med modellen (3Rum, Opera Extravaganza mfl.)

Region Dalarna har fått ett beslutsunderlag för att kunna genomföra ett Kulturnät i Dalarna

UKM i Norge har med hjälp av Remotenorth.se byggt ett första Kulturnät mellan 4 kulturskolor

Intereg project Across bygger ett Kulturnät mellan Stockholms och Ålands skärgårdar

För

Riksteatern Dalarna

Stiftelsen Folkets Hubb

Kultur och Utbildning på Distans – en del av Riksteatern

Mats Erixon

Remissvar över betänkandet SOU 2021:00 Ny myndighet för tillståndsprövning av YZ-verksamhet¹ (X2021/00000)

Sammanfattning²

Vi instämmer i förslaget att en ny Y-myndighet inrättas med i huvudsak de uppgifter utredaren föreslagit. Vi anser dock att frågor om tillstånd till Z-verksamhet även fortsättningsvis bör prövas av Z-verket och motsätter oss därför förslaget att flytta prövningen. Dessutom bör regeringen beakta de undersökningar som nyligen gjorts av Z-verket.

Nya undersökningar som bör beaktas³

YZ-verksamheten har under den senaste tiden ...

Tillstånd till Z-verksamhet (avsnitt 4.3)⁴

(Utredningsförslaget)

Tillstånd till Z-verksamhet föreslås flytta till den nya Y-myndigheten ...⁵

Z-verket bör behålla tillståndsprövningen

Vi motsätter oss förslaget. Frågor om tillstånd till Z-verksamhet bör även i fortsättningen prövas av Z-verket. Skälen för detta är följande.⁶

I detta ärende har A beslutat. B har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också C deltagit.

¹ Identifiera betänkandet i rubriken.

² Börja med en sammanfattning av remissinstansens synpunkter. Någon inledning om att man har fått betänkandet på remiss behövs inte.

³ Vid behov kan man ge bakgrundsinformation eller lämna några allmänna synpunkter som är väsentliga i sammanhanget men inte direkt kopplade till förslagen i betänkandet. Gör det i så fall i ett särskilt avsnitt.

⁴ Identifiera förslaget genom en hänvisning till var det står i betänkandet.

⁵ Undvik referat av förslagen i betänkandet. Om de någon enstaka gång skulle behövas, lägg dem under en egen rubrik.

⁶ Inled med ställningstagandet till förslaget och ange sedan skälen för det.

Många har efterlyst större möjligheter för staten att stödja viktig behovsbaserad samverkan som växer fram underifrån, kommuner och regioner emellan. Redan i dag finns i viss mån sådana möjligheter men vi föreslår att dessa utökas genom att ett långsiktigt statsbidrag till just samverkansprojekt mellan kommuner och regioner införs. De tidsbegränsade utvecklingsbidrag som redan finns bör bibehållas.

samverkan. Ändamål 2 § Syftet med samverkan på kulturområdet är att bidra till ett rikt och varierat kulturliv i hela landet. Samverkan ska främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och att utveckla sina skapande förmågor samt bidra till konstnärlig kvalitet och förnyelse.

I kultursamverkansplanen kan även ny verksamhet som regionen och länets kommuner vill genomföra i samverkan med staten tas upp. I dessa fall ska planerad statlig, regional, kommunal och annan finansiering uppges.

Regionernas ansvar 6 § Statsbidrag som fördelas av en region ska främja en god tillgång till kulturverksamhet för länets invånare. 7 § Statsbidrag får användas för kulturverksamhet och samordning i länet. Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att regionen lämnar statsbidrag till kulturverksamhet som bedrivs i form av länsöverskridande samarbeten.

10 § Statsbidrag ska fördelas på ett sådant sätt att den konstnärliga friheten respekteras. En kommun eller region får endast fördela statsbidrag om kommunen eller regionen dokumenterar hur den konstnärliga friheten respekteras i bidragsgivningen.

12 § Statliga myndigheter ska medverka i beredningen av förslag som tas upp i de regionala kultursamverkansplanerna om förslaget rör verksamhet inom myndighetens ansvarsområde.

5 § Statsbidraget ska användas för verksamhet på professionell grund inom följande områden: 1. teater, dans, musik och annan scenkonst, 2. arkiv, bibliotek, museer, 3. litteratur och läsfrämjande, 4. bild och form, 5. film och rörlig bild, och 6. slöjd och hantverk. Statsbidraget får även användas för annan verksamhet på kulturområdet.

4 § Stöd till samverkan lämnas för att främja gemensamt resursutnyttjande i syfte att uppnå det ändamål som anges i 2 § lagen (2025:xx) om samverkan på kulturområdet. Vid fördelning av stöd till samverkan ska särskild vikt läggas vid att det fria kulturlivets resurser tas till vara i den verksamhet som får stöd. Utvecklingsbidrag 5 § Statens kulturråd får besluta om tidsbegränsade bidrag till utvecklingsinsatser av nationellt intresse. Tidsbegränsade utvecklingsbidrag får endast lämnas till sådan verksamhet som också får bidrag från region, kommun eller annan huvudman.

Utöver det stora verksamhetsstödet ryms som tidigare nämnts även ett mindre utvecklingsbidrag på anslag 1:6. Utvecklingsbidraget ska fördelas till tidsbegränsade utvecklingsinsatser av nationellt intresse.

Kulturverksamheter som finansieras i samverkan per region,
statsbidrag i 2021 års priser (tkr)

Region	Antal kultur- verksamheter	Bidrag 2013	Bidrag 2021	Förändring i procent	Kronor per invånare
Blekinge	10	20 201	25 026	23,9	157,5
Dalarna	14	34 414	40 164	16,7	139,3
Gotland	7	23 996	25 880	7,9	424,3
Gävleborg	7	40 079	46 380	15,7	161,2
Halland	13	26 104	32 176	23,3	94,6
Jämtland	11	31 848	36 831	15,6	278,9
Jönköping	12	32 403	40 129	26,5	109,3
Kalmar	12	30 206	33 828	12,0	136,9
Kronoberg	12	33 806	35 417	4,8	174,2
Norrbottn	17	44 822	52 044	16,1	208,4
Skåne	20	198 422	220 618	11,2	157,3
Sörmland	8	26 733	32 200	20,4	106,7
Uppsala	6	41 372	43 836	6,0	111,0
Värmland	7	53 014	58 645	10,6	207,1
Västerbotten	14	74 500	82 417	10,6	300,2
Västernorrland	8	49 508	53 486	8,0	219,0
Västmanland	11	32 036	34 079	6,4	122,2
Västra Götaland	26	327 465	351 046	7,2	201,2
Örebro	15	39 260	44 347	13,0	144,6
Östergötland	10	71 358	78 856	10,5	167,9
Totalt	239	1 231 547	1 367 404	11,0	170,1

Källa: Statens kulturråd.

I de dialoger vi haft med företrädare för kulturlivet i landet har betydelsen av den digitala utvecklingen betonats i många sammanhang. Inom områden som film, teater och musik är utvecklingen kanske mest påtaglig och de möjligheter som till exempel biografernas digitalisering och digitala utsändningar av scenkonst innebär för spridningen av kultur i hela landet har ofta lyfts fram. Effekterna är dock minst lika genomgripande på en rad andra områden och alla sektorer har i dag att hantera en uppmärksamhetsekonomi där de konkurrerar med alla de andra kulturupplevelser som ständigt är tillgängliga på våra portabla skärmar. Inte minst märks detta för många av de stora institutionerna, som dock även beskriver en ökad lust till fysiska möten med kulturen och den samvaro som enbart ett besök på plats medger (inte minst efter pandemin)

178

Ändrade praktiska förutsättningar Vidgar vi perspektiven ytterligare, och detta har särskilt visat sig i arbetet med att stödja kulturen under covid-19-pandemin, är det tydligt att landets kulturliv även är beroende av en lång rad tjänster av mer praktisk art. Det kan handla om allt från det arbete som utförs av ljud- och ljus tekniker till logistik tjänster och leveranser av mat. Det handlar också om digital infrastruktur. Tillgång till bredband i olika delar av landet naturligtvis, men också digitala tjänster för

sådant som biljettförsäljning och planering. Även tillgången till fysiska lokaler är av stor vikt för att kultur ska kunna produceras i alla delar av landet. För arrangörsledet är det ofta avgörande. Ofta ställs högre krav på till exempel lokaler för dans än för utställningar av bildkonst. I landets kyrkor, bygdegårdar, folkets hus, skolor och biografier finns många gånger lokaler som är helt avgörande ur denna synvinkel. Betydelsen av att hålla dessa lokaler fortsatt tillgängliga har också framhållits av många av dem vi träffat, inte minst på mindre orter där det kan vara svårt att fylla lokaler med verksamhet året runt. I sammanhanget har flera lyft fram betydelsen av de statliga insatser som finns för att stödja till exempel lokalhållande organisationer och vårda kyrkobyggnader samt stöd till studieförbund och biografägare. SOU 2023:58 Ett föränderligt kulturliv 191 Samtidigt kan det noteras att den stadsomvandling bort från handelsstaden som diskuterats ovan på vissa håll gjort det enklare att hitta nya kulturlokaler. Detsamma gäller den större strukturomvandling som skett på mindre orter där industrier lagts ner eller flyttat. Under utredningens resor har vi besökt ett flertal kreativa platser som just inhyses i sådana miljöer och det är tydligt att det finns både vilja och möjlighet att där bedriva kulturell verksamhet med både regional, nationell och internationell räckvidd. En annan avgörande lokalfråga som vi mött i flera sammanhang gäller de större institutionerna. Inte minst på museiområdet oroas många över snabbt ökande lokalkostnader, både på grund av ökande elpriser och allmänna kostnadsökningar i samhället. Här finns en förståelig rädsla för att dessa kostnader tar utrymme från publik verksamhet, en fråga som inte minst rör nivån på de löpande anslagen till de större institutioner som finansieras gemensamt via samverkansmodellen (se vidare nedan).

191

10.1 Vad krävs för ökad delaktighet? I vårt utredningsarbete har vi i enlighet med våra direktiv särskilt inriktat oss mot det som vanligtvis beskrivs som kulturpolitikens delaktighetsmål. Hur vi tolkat det beskrivs närmare i kapitel 8 men det huvudsakliga innehållet i målet har också sammanfattats väl av Myndigheten för kulturanalys i följande punkter. Kulturell delaktighet handlar om: 1. Allas möjligheter att ta del av en mångfald av konst och kultur, av ett kulturutbud som upplevs som relevant och där möjligheten att ta del av detta inte begränsas av ens sociala, religiösa eller etniska bakgrund, eller var i landet man bor. 2. Allas möjligheter att få utlopp för sina skapande förmågor (göra kultur) och att dessa möjligheter inte begränsas av ens sociala, religiösa eller etniska bakgrund, eller var i landet man bor. 3. Det ska vara möjligt att verka (arbeta och försörja sig) som kulturskapare i hela landet. Kultursamhällets reformbehov SOU 2023:58 236 4. Det ska finnas breda möjligheter till inflytande över kulturlivets och kulturpolitikens utformning (påverka beslutsprocesser på kulturområdet) som ska inkludera de politiska nivåerna stat, region och kommun samt professionella kulturskapare och det civila samhället.¹

235